

*Карлова І.Г., Шевченко І.В.
м. Харків, Україна*

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА

У нашій державі історично склалася потужна система вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, яка значною мірою вирішує проблеми підготовки молоді до професійної діяльності на виробництві та її виховання. Професіоналізм викладачів, їх педагогічна майстерність, готовність до інновацій завжди була і залишається однією з найактуальніших проблем освіти, особливо сьогодні, коли реформи в політичних, економічних і соціальних сферах України в умовах вступу до Європейського суспільства диктують нові вимоги до вищої школи й до рівня компетентності викладача.

Постановка проблеми. Для того щоб викладач відповідав цим вимогам, він повинен не тільки мати необхідний набір знань, умінь і навичок, але й володіти педагогічною культурою. Тому серед пріоритетних напрямків сучасної педагогічної науки вагоме місце посідає проблема формування педагогічної культури викладача.

Найбільшої гостроти і значення ця проблема набуває саме для ВНЗ I-II рівня акредитації, тому що лише невелика частина кадрового складу викладачів, які працюють у технікумах і коледжах, складається з випускників педагогічних вишів, які мають уявлення про педагогічну культуру, а основна частина викладачів – це випускники технічних вишів та фахівці, які прийшли з виробництва і не знають ні основ педагогіки, ні основ методики.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що ученими, які приділяли увагу формуванню особистості викладача, відзначали творчий, дослідницький характер педагогічної праці були видатні педагоги Я. Коменський, І. Песталоці, А. Дістервег А.С.Макаренко, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський. Ними досліджувались особливості педагогічної діяльності, зокрема професійна творчість.

Проблеми професійної культури, її становлення та розвиток викликають інтерес серед науковців, знайшовши відображення у роботах В.Г. Кременя, В.А. Ткаченка, І.А. Зязюна, О.І. Салтовського, Б.А. Гавеського та інших. В їх працях наголошувалось, що до числа найбільш значущих якостей учителя входять не лише знання у галузі предмета викладання, але й педагогічна майстерність – знання методики викладання, дидактики, володіння педагогічною технікою, тактом.

Мета статті: висвітлення теоретичних та практичних основ формування педагогічної культури викладачів ВНЗ I-II рівня акредитації.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна культура розуміється як: система цінностей – регуляторів педагогічної діяльності; передумова, мета, засіб, інструмент педагогічної діяльності, рівень самореалізації в ній; концентроване вираження особистості педагога [5, 68].

Демократичні зміни в сучасному суспільстві України і євроінтеграція передбачають зміщення акцентів в сторону студентоцентрованого навчання як основної парадигми сучасної вищої освіти, що вимагає від викладача пошуків і розробки засад, форм, методів і прийомів в організації та здійсненні такого педагогічного процесу на всіх рівнях. Педагогічна культура викладача потребує опанування демократичним стилем спілкування зі студентами.

Педагогічне спілкування – найважливіший професійний інструмент педагогічної діяльності. Воно направлене на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію навчальної діяльності і відносин між викладачами і студентами і в самому студентському колективі. А.С. Макаренко підкреслював, що головним у спілкуванні вчителя і учнів повинні бути відносини, засновані на повазі і вимогливості.

Культура спілкування викладача зі студентами визначається, насамперед, особистістю педагога, його високими моральними якостями і такими психологічними характеристиками як гідність, доброзичливість, витримка, такт.

Педагогічна культура невіддільна від культури зовнішнього вигляду, культури мови, естетичної культури, різнобічних інтересів і духовних потреб педагога. Всі ці характеристики, а також прагнення до постійного самовдосконалення є показниками сформованості педагогічної культури.

Стрижневий компонент педагогічної культури – педагогічна майстерність, яка передбачає синтез розвинутого психолого-педагогічного мислення, професійно-педагогічних знань, навичок і вмінь, емоційно-вольових засобів виразності, що дають змогу педагогові успішно вирішувати навчально-виховні завдання.

Успішному формуванню професійно-педагогічної культури викладачів ВНЗ I-II рівня акредитації сприяє:

– створення системи управління організацією роботи з викладачами, яка спрямована на підвищення їх педагогічної компетентності;

– залучення їх до участі у педагогічних читаннях, науково-практичних конференціях, школі педагогічної майстерності, відвідування занять досвідчених викладачів.

– створення необхідних умов для самоосвітньої діяльності викладачів.

Методична служба технікумів та коледжів здійснює контроль за становленням і розвитком педагогічної майстерності викладачів, при цьому особливе значення надається педагогічно грамотному аналізу і рекомендаціям, які допомагають викладачу удосконалювати свою педагогічну майстерність.

Висновки. Педагогічна культура викладача є невід’ємною складовою його компетентності. Її становлення і розвиток відбувається у системі професійної підготовки майбутнього викладача і в процесі набуття ним професійного досвіду, при цьому педагогічна культура формується паралельно з майстерністю, мистецтвом викладання, спілкування. Педагогічну культуру слід цілеспрямовано і постійно розвивати. Вона повинна забезпечувати як ефективність навчально-виховного процесу, так і самовдосконалення кожного педагога.

Список літератури:

1. Буряк В.К. Педагогічна культура: теоретико-методологічний аспект/ Володимир Костянтинович Буряк, -К.: Деміур, 2005.-232с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
3. Гриньова М.В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти)/ Марина Вікторівна Гриньова - Харків: Основа, 1998.-300с.
4. Формування професійної культури вчителя в контексті інтеграції України в європейський освітній простір: Матеріали регіонального науково-практичного семінару за ред. проф. Терещука Г.В. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2007.-177с.
5. Щербань П. Сутність педагогічної культури// Вища освіта України.-2004.-№3.-с.67-71
6. Гуманізація і гуманітаризація освіти / С.У. Гончаренко, Ю.І. Мальований // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – с. 2-6; № 3. – с. 2-8.